

2024

Софія Караффа-Корбут

Повернення

каталог робіт
із фондової колекції
Дому Франка

МіСР

ЗМІН

**ДИМ
ФРА
НКА**

Софія Караффа-Корбут

Повернення

Софія Караффа-Корбут. Повернення

Проект Дому Франка, який реалізовано за партнерства Фондації ЗМІН, «Софія Караффа-Корбут. Повернення» передбачає систему заходів із широкого висвітлення творчої спадщини відомої української художниці Софії Караффи-Корбут, а саме: реставрацію та консервацію творів, що зберігаються у фондovій колекції Дому Франка, їх оцифрування, а відтак експонування у виставкових залах Музею та е-каталог виставки.

Графіка Софії Караффи-Корбут, яка є частиною фонду Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка – Дому Франка, є невід'ємною спадщиною української культури. Мистецька мова авторки дуже впізнавана, передає віяння епохи, в якій вона жила і творила, проте безпосередньо демонструє незалежне бачення художниці. Все найкраще, створене нею на той час, народжується в дотичності до народної творчості, до великої національної літератури, зокрема й творів Івана Франка. Працюючи дуже активно й плідно, вона виконала чудові ілюстративні цикли, величезні графічні аркуші.

У фондovій збірці Дому Франка зберігається велика колекція творів художниці: і графічних, і малярських: 13 ліногравюр, велике живописне полотно, живописний ескіз до вітража «Каменярь», 110 графічних ілюстрацій та акварелі. Шедеврами національного графічного мистецтва вважають її ілюстрації до поеми Франка «Іван Вишенський» та повісті «Борислав сміється». Велика добірка – колекція графічних робіт до поеми-казки Івана Франка «Лис Микита».

На виставці та в каталозі представлено лише частину багатovої колекції графічної Франкіани Софії Караффи-Корбут, що зберігається в Музеї.

Марта Волошанська,
кураторка виставкового проекту

Софія Караффа-Корбут. Повернення

Подвиг в ім'я Мистецтва

Художниця Софія Караффа-Корбут увійшла в українське мистецтво у вікопомні 1960-ті роки, сповнена дивовижної духовної енергії, з широким розмахом творчих задумів, сміливим артистичним пошуком. Її блискучий талант засяяв на мистецькому обрії, немов жар-птиця – провісниця успіху й оновлених надій. Мисткиня стала виразним представником нового стильового напрямку в українському мистецтві, в якому шукала власний шлях, випереджуючи багатьох сучасників. Творити мистецтво громадське – дійове, активне, національне за змістом і за формою – таким було її мистецьке кредо.

Бог щедро обдарував Софію здібностями, мужнім сильним характером, людинолюбством, високим почуттям гідності. Обдарування художниці, немов чистий гірський кришталь, чарує багатьма гранями. Вона майстерно володіла різцем, пензлем, пером. Працюючи деякий час у кераміці, мріяла про монументальне панно та вітражі, успішно займалася живописом, наполегливо експериментувала в естампі, досягаючи блискучих результатів в техніці кольорової ліногравюри. Але найбільше багатогранний хист Софії Караффи-Корбут проявився в оформленні та ілюструванні книги, яку вона трактувала як мистецький твір художнього синтезу та друкарства. Софія Караффа-Корбут стала одним із найвизначніших майстрів книжкового мистецтва в Україні, вивела рідну художню книжку на світовий рівень, створюючи її модерний образ з виразними національними ознаками.

Софія Караффа-Корбут успішно продовжила традиції книжкової графіки гурту тих митців, які працювали у Львові в 1920-1930-х роках: Павло Ковжун, Роберт Лісовський, Петро Холодний, Микола Бутович, Святослав Гординський, Едвард Козак, Мирон Левицький та ін.

Наполегливою працею Софія Караффа-Корбут здобула тільки їй належне місце в українській графіці другої половини ХХ ст. Вона знайшла свою індивідуальну манеру графічного почерку, викарбувала свій стиль та мистецьку мову – звучну, мужню, монументальну.

Софія Караффа-Корбут не розмінювала свого таланту. Художниця вибирала теми, гідні її мистецького кредо. Творчо сприймаючи набутки української літератури, вона проілюструвала низку хрестоматійних творів Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки та інших класиків рідного письменства. Її прочитання класичних текстів – нове, оригінальне, цілком сучасне, властиве її поколінню, що жило в суперечливих обставинах тоталітаризму і шукало духовних сил для оновлення суспільства, прагнучи викресати в своїх душах вогонь для протистояння силам зла і неправди.

Одним з цих шедеврів є ілюстрації до поеми Івана Франка «Іван Вишенський».

У майстерних графічних композиціях філософська поема наповнюється новими відтінками думок і настроїв. Йдучи за автором, мисткиня відтворює вражаючі картини героїко-трагічної історії народу і драматичну фабулу життя аскета і поета-полеміста XVII ст.

У цих ілюстраціях відчутний універсальний синтез художніх засобів, творчо позичених у рідного слова, в народної пісні, в музики церковних дзвонів і в багатоголосся духовних хоралів, у ритмів національної архітектури, в узорів вишивок та писанкового розпису. В них – стиль і повага стародавніх книг та рукописів, святість ікон, розкішне буяння української природи. Одним словом, в графічних творах цього циклу зафіксовано багатство української душі, її ментальність та красу.

Ілюстрації Караффи-Корбут мають нездоланну магію, що діє нерозривно і словом, дозволяючи читачеві поринати у світ прекрасного всіма своїми замислами, всіма фібрами своєї душі і діставати справжню естетичну насолоду від духовного спілкування з книгою як з довершеним мистецьким твором.

Зі статті Христини Саноцької,
мистецтвознавиці

Спадщина Софії Караффи-Корбут у царині книжкової графіки за обсягом величезна. Переважну більшість ілюстрацій створено до видань українських письменників. Основні прикмети ілюстрацій – закоріненість у національні традиції та особлива образність, заснована на художньому досвіді, що його розвинули митці попередніх поколінь. Модерністські шукання українських графіків плідного на нові ідеї міжвоєнного періоду, що опиралися на народну творчість та досвід роботи у декоративному мистецтві, стали основою, на якій сформувався своєрідний і неповторний авторський стиль мисткині. Із перспективи часу стилістику художниці можна окреслити як світоглядну, позаяк вона опиралася на формотворчі засади й естетичні норми українського професійного та народного мистецтва. Караффа-Корбут стала однією з ключових постатей, що берегла і плекала національну самобутність у мистецтві 1960-х, 1970-х і 1980-х років.

Роздумуючи над величезним доробком Караффи-Корбут в ілюструванні творів Івана Франка, можемо зауважити ті основні культурологічні засади, проблематику яких у своїх критичних творах порушував сам Франко наприкінці XIX – початку XX сторіч. У той час між митцями, критиками, літераторами розгорнулася полеміка з приводу ілюстративного оформлення українських видань. Звучали думки, що ілюстрації хоча й апелюють до літературного твору, не мусять просто коментувати текст, а мають право на самостійну інтерпретацію.

У низці статей про поетичну творчість Іван Франко порушив проблему психології творчості, загалом стверджуючи, що «в кожному полі людської творчості, головним рішучим моментом є власне та душа, індивідуальність, чуття», і що «[...] малюнок буде мати метою передати читачеві власне сей глибший, ідейний підклад даного живого образу. [...] техніка, оперта на законах психологічної перцепції і асоціації, говорить нам, що це найкраще досягається найпростішими способами, комбінаціями конкретних образів, але так опорядкованих, щоб вони мов знехотя, торкали найтайніші струни нашої душі, щоб відкривали нам широкі горизонти чуття і життєвих відносин» (1).

Письменник закликав митця «[...] розворушити цілу свою духову істоту, [...] напружити свою уяву [...], і в кінці попрацювати ще над тим уже зовсім технічно, щоби ті його [твори] уложилися в форму, яка би не тільки не затемнювала ясности того безпосереднього переживання, але ще в додатку підносила б те переживання понад рівень буденної дійсності [...]». Його [митця] сугестія мусить, проте, зворушити так само внутрішню істоту читача, вводячи в неї нове зерно життєвого досвіду, нове пережиття і рівночасно зціплюючи те нове пережиття з тим запасом виображень та досвідів, які є активними або дрімають в душі [...]» (2).

Міркуючи над роллю творчої особистості, Франко твердив: «Нехай особа автора, його світогляд, його спосіб відчущання внішнього і внутрішнього світу і його стиль виявляються в його творі найповніше, нехай твір має в собі якнайбільше живої крові і його нервів. Тільки тоді це буде твір живий і сучасний, справжній документ найтайніших зворушень і почувань сучасного чоловіка [...], а затим і причинник до пізнання часу і суспільности [...]» (3).

Франкові роздуми над природою творчості були актуальні й концептуально нові. Прерогативне значення творчої особистості в сучасному мистецтві стало домінантним орієнтиром для літераторів, критиків та художників. Глибокі авторські рефлексії на літературний твір породжували нові образотворчі ідеї та мали важливе значення для розвитку книжкового оформлення, а згодом, у 1960-х, і для естампної графіки.

Софія Караффа-Корбут гостро відчувала й усебічно реалізовувала ці тенденції в численних ілюстраціях, зокрема й до Франкових творів. Шедевром щодо філософського осмислення і технічного виконання став цикл робіт до поеми «Іван Вишенський» (туш, перо, гуаш), створений у 1971–1983 роках. Оригінальні твори графіки виконано з прецизійним ставленням до штриха, з особливою будовою композицій, близькою за характером до оформлення давніх видань, з використанням окремих декоративних елементів для країв сторінки та пишною оздобою буквиць.

Окремої уваги заслуговують рукописні шрифти, що своєю естетикою нагадують скоропис, поширений у часи самого Вишенського.

Сюжетні ілюстрації за характером епічні, але водночас сповнені глибокого ліризму, подекуди й драматизму. Вони виконані в декоративній манері зі стилізацією фольклорних символів та з елементами народної орнаментики – різьби по дереву. Художниця зуміла віднайти свою образну мову, виконавши для всіх сюжетних композицій декоративні обрамлення філігранною технікою штрихування тушшю. Ця творча знахідка вдало доповнила композицію і підкреслила народно-епічний характер поеми. Окремі аркуші є ілюстраціями до видання (до циклу входить фронтиспис, обкладинка, 12 ініціалів), та водночас вони прочитуються як окремі станкові твори. Вони, властиво, відображають феномен епохи шістдесятників, коли ілюстрації, створені за літературними творами, ставали самостійними роботами.

З усією сугестивною силою авторської інтерпретації Іван Франко використав у поемі біографічні відомості з твору самого Вишенського «Послання до Домнікії» (1605). До постаті полеміста письменник не раз звертався у наукових працях. Згадаймо передовсім його монографію «Іван Вишенський і його твори» (1895). Проте саме міфологізована поема розкрила Франкове ставлення до цієї визначної постаті.

Над образом Вишенського Караффа-Корбут працювала упродовж двадцяти років від часу, коли 1963 року створила його уявний портрет у техніці кольорового лінориту. Цей образ поета-полеміста для майбутніх митців став іконографічним. Цикл ілюстрацій до Франкової поеми складається з 64 великоформатних малюнків, у яких мисткиня загалом слідувала сюжетній лінії твору, але, як і сам поет, дозволила собі авторську інтерпретацію твору за допомогою алегорії, метонімії, подекуди, мов у середньовічному живописі, розвиваючи дію рівночасно у двох середовищах. Ці художні прийоми допомагають глядачеві краще збагнути суть подій, які відбувалися на початку XVII ст., розкрити складні характери персонажів поеми, знаходячи вдалі психологічні ходи, наповнити образність філософським змістом.

Такий комплексний підхід до ілюстрування давав змогу створити своєрідний артбук, де кожна деталь рівнозначно важлива для осмислення ідеї твору. Він свідчить про неймовірно високу авторську культуру та інтелектуальну відповідальність перед майбутніми поколіннями читачів.

Чималий пласт ілюстрацій Караффа-Корбут створила для дитячих книжок. Ілюстрування дитячої літератури вимагає інших образотворчих підходів. Важливим є розуміння дитячої психології, занурення в уявні світи дитини, співдія з текстом і така його інтерпретація, що будує образне поле твору, полегшує і доповнює його сприйняття. Дитина сприймає світ насамперед через візуальні образи, тому, творячи дитячу художню ілюстрацію, треба відчувати і зрозуміти цей магічний світ, а потім відтворити його в стилізованих малюнках, які відкривають глибини літературного тексту. Саме такими якостями володіла Софія Караффа-Корбут. Усі її численні дитячі ілюстрації сповнені тепла та любові до дитини. Яскравим прикладом є цикл із 50 ілюстрацій до поеми-казки «Лис Микита». Світ казкових Франкових образів багатогранний, тут багато іронії, гротеску, гіперболізації людських почуттів через зображення персонажів-тварин.

Софія Караффа-Корбут також відтворює цей комічний гіперболізований світ за допомогою експресії в побудові сценічного дійства, психологізації звіриних типажів, як-от хитрий лис, недолугий невдаха-вовк, красень-лев чи модниці-кури в намистах і хусточках. Для усіх сцен вона створює умовний простір із набору декоративних елементів, стилізованих під народні розписи, різьбу чи вишивку – це стосується зображення рослин, квітів, одягу, предметів побуту, інтер'єру. Таким чином фольклор у її роботах стає тим самим чинником еманации національної свідомості, що й у творах Франка.

Оригінальні ілюстрації виконано гуашшю у стриманій, але вишуканій тональній гамі з використанням трьох відтінків, один із яких задає загальну «атмосферу» малюнка. В книзі «Лис Микита» ілюстрації одного відтінку вміщені попарно на розворотах, що посилює їх візуальне сприйняття.

«Лис Микита» вийшов друком у видавництві «Каменярь» у 1973 і 1981 роках, але на тильній стороні оригіналів, які зберігаються у музейних фондах Дому Франка, є відмітки про схвалення до друку ще 1971 року. Цікаво, що в музеї є ще кілька ілюстрацій іншого варіанту оформлення «Лиса Микити» – з яскравою багатоколірною палітрою. Проте така палітра, мабуть, була технічно недосяжною для тодішнього книгодрукування.

Мистецька франкіана Софії Караффи-Корбут велика за обсягом і різноманітна у способах вираження. У 1960-х роках художниця створила велику серію станкових ліноритів – ілюстрацій до поезії Івана Франка. Це сюжетні композиції з декоративно стилізованим реалістичним зображенням, які прочитуються як окремі картини плакатного формату. Для створення таких монументальних графічних композицій потрібне розуміння можливостей матеріалу і неабияка технічна вправність.

Досвід роботи в декоративному мистецтві Караффи-Корбут давав їй гостре відчуття матеріалу. Елементи зображення вона укладає на аркуш як фрагменти мозаїки. Кожен із них трактується не лише як відбиток поверхні лінолеуму, – матеріал живе в гравюрі зі своєю масою, об'ємом, пластикою.

У фондах меморіального музею Івана Франка зберігається значна частина мистецької франкіани видатної української мисткині, створеної у непрості часи гонінь на самобутність національного мистецтва. Проте художниця зуміла прокласти свій творчий шлях дуже етично, шляхетно впроваджуючи національні ідеали в загальнокультурний дискурс.

Олена Кіс-Федорук,
мистецтвознавиця

(1) Франко І. Леся Українка / І. Франко // Зібрання творів: у 50 т. – Київ, 1981. – Т. 31. – С. 272, 274.

(2) Франко І. Із секретів поетичної творчості // Там само. – С. 45, 46.

(3) Франко І. Слово про критику // Там само. – Т. 30. – С. 216, 217.

У каталозі використано світлини з онлайн-ресурсів видавництва «Каменярь» і фондової колекції Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка.

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита» (дизайн суперобкладинки). 1971
папір / гуаш
38,5 x 57,5 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита» (фрагмент). 1971
папір / гуаш
31 x 51 см

Лис Мукита

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита» (не увійшла до видання). 1971
папір / гуаш
33 x 53,5 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». Пісня третя (фрагменти). 1971
папір / гуаш
34,5 x 53 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». Пісня сьома. 1971
папір / гуаш
34,5 x 53 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». Пісня сьома (фрагмент). 1971
папір / гуаш
34,5 x 53 см

24 Лис Микита

В. Караффа-Корбут
В. Караффа-Корбут
Краснод.

Лис Микита Софія Караффа-Корбут 1971
25

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки Івана Франка «Лис Микита». 1971 папір / гуаш 33,5 x 51 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки Івана Франка «Лис Микита» (фрагмент; варіант, що не увійшов до видання). 1971 папір / гуаш

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита» (не увійшла до видання). 1971
папір / гуаш
33 x 52,5 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». Пісня дванадцята (фрагменти). 1971
папір / гуаш
33,5 x 44 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки Івана Франка «Лис Микита» (не увійшла до видання). 1971
папір / гуаш
34 x 52,5 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки Івана Франка «Лис Микита». Пісня п'ята (фрагмент). 1971
папір / гуаш
34,5 x 53 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита» (фрагмент). 1971
папір / гуаш
34,5 x 52 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». Пісня перша (фрагмент). 1971
папір / гуаш
34,5 x 53 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки Івана Франка «Лис Микита». Пісня шоста. 1971
папір / гуаш
34 x 52 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки Івана Франка «Лис Микита» (фрагмент). 1971
папір / гуаш
34 x 61,5 см

Гей, беріть Бурмила тута
І закуйте в добрі пута!
Вовка в диби прикрутіть
І Кота зв'яжіть і прямо
Засадіть в тюремну яму,
Де не блима сонця світ!

Лис Микита в своїм замку
По обіді меду склянку
Преспокійно спорожнив,
Сів у кріслі, люльку курить
І нічого ся не журить,
Зла мов зроду не чинив.

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». Пісня дев'ята (фрагмент). 1971
папір / гуаш
34,5 x 53 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита» (фрагмент). 1971
папір / гуаш
33,5 x 51 см

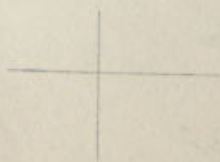

С.И. Сидоров

стр. 14 - 15

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». 1971
папір / гуаш
34 x 54,5 см

мисл зроста

Софія Караффа-Корбут. Повернення

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». Пісня п'ята. 1971
папір / гуаш
34,5 x 53 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до поеми-казки
Івана Франка «Лис Микита». Пісня четверта (фрагменти). 1971
папір / гуаш
34,5 x 53 см

ІВАН ВИЩЕНСЬКИЙ

Іван Вишенський

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрації до поеми Івана Франка
«Іван Вишенський». 1971 – 1983 роки.
картон / туш, срібна фарба
68,7 x 47,4 см

«Слухай, рідна Україна,
стара мати-жалібниця,
голосом плачливим кличе
своє любеє дитя».

Дай, о дай мені се чудо!
Лиш одно, на сю хвилину!
Не лишай мене в розпуці,
мов стривожене дитя!»

Змюр. (Вішнігський біро-златочу пилірі)

Альба. Як вичок 1970-1984

С.К.-К.

Софія Караффа-Корбут. Макет суперобкладинки до видання поєми Івана Франка «Іван Вишенський».
ґрунтований картон / гуаш, срібна фарба
68,7 x 47,4 см

В тій скалі долини видно
штиригранну чорну пляму,
мов печатку величезну,
в половині висоти.
Се є вхід в живу могилу,
у печеру пустельницьку,
висічену там бог зна ким
і бог зна кому й нащо.

Софія Караффа-Корбут. Повернення

О ПЕЧЕРІ ХОДИТЬ СТАРЕЦЬ,
ХРЕСТ ДО БУДІ ПРИТІСКАЄ,
МІЛІТЬСЯ ТИХЕЛЪКО ШЕПЧЕ,
І ЛЕ ДУМІАЄ ПРО ЛИСТ.

„ХРЕСТ-МОЄ ДОБРО ЄДИНЕ,
ХРЕСТ-ОДНА МОЯ ЛАДІЯ,
ХРЕСТ-ОДНО МОЄ СТРАЖДАКНЯ,
ОДНОКА БІТУНА.

БЄ, ЦО ПОЗА ЛІДИ-ОМАНА
І ЧОРТЯЧАСІ СПОКУСА;
АЛШ ОДН ТУТШЛЯХ ПРАВДУ БІІ
І СПАСАХУНІІ-ШЛЯХ ХРЕСТА...”

Ліногравюри

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до вірша Івана Франка
«Наймит». 1966

«Та поки буря ще нагряне громовая, Він хилиться, проводить в
тузі дни, І земельку святу, як матінку, кохає, Як матінку сини»

папір / ліногравюра

86,4 x 101,4 см

Софія Караффа-Корбут. Графічна композиція
«З іскри загориться полум'я», 1969.

папір / ліногравюра

77 x 58,2 см

Художник: Костюк С.

ФРАНКОВІ
ОНУКИ

ОЙ БОЖ НАШІ ДІТЯ

К-К 69

И СЛАВЯНИ
НА БЕСЮДОЛАНЬЮ

ПОКНАЛИ
ГОРН СНИ...

Борис Пастернак

1958

Попередня сторінка: Софія Караффа-Корбут. Графічна композиція «Франкові онуки». Містить текст: «Ой бож наші дівки славні та на всю долину». 1969
папір / ліногравюра
80,5 x 121,5 см

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрації до до циклу поезій Івана Франка «Бразилійські листи», 1969.
папір / ліногравюра
106,5 x 69,5 см
129,5 x 90 см

ПОБІЖИМО ДО ТИХ
"СТОВПІВ ЗАЛІЗНИХ"

Софія Караффа-Корбут. Ілюстрація до вірша Івана Франка
«Ідилія», 1966.

«Та й просто враз побіжимо до тих
Стовпів залізних, що підперли небо»

папір / ліногравюра

60 x 164,8 см

Софія Караффа-Корбут. Графічна композиція
 «Ковалі нової долі». За мотивами творів Івана Франка. 1969
 папір / ліногравюра
 59,5 x 115,3 см

Марта Волошанська – кураторка проєкту,
завідувачка науково-експозиційного відділу;

Руслан Бондар – реставратор;

Олександр Дворський – головний художник
Музею, оформлювач експозиції;

Віктор Мартинюк – головний зберігач фондів,
оцифрування;

Богдана Мелих – дизайнерка, фотографка,
завідувачка відділу книжкових фондів;

Вікторія Дмитрик – комунікаційниця проєкту,
старша наукова працівниця;

Ірина Гайдар – бухгалтерка проєкту;

Богдан Тихолоз – директор Дому Франка,
Голова ГО АМІФ